

کاربردشناسی جمله‌های مشابه در قرآن کریم

مهدی حبیب‌اللهی

اصفهان

۱۳۹۷

کاربردشناسی جمله‌های مشابه در قرآن کریم

مهدی حبیب‌اللهی

تهیه: پژوهشکده الهیات و خانواده

ناشر: انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی اصفهان

چاپ: چاپخانه مؤسسه بوستان کتاب

نویت چاپ: اول، زمستان ۱۳۹۷

شماره: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۳۰۰۰ تومان

عنوان: ۹۰؛ مسلسل: ۵

«همه حقوق برای ناشر محفوظ است»

نشانی: اصفهان، خیابان آیت‌الله شمس‌آبادی، کوچه سریت،

انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم - شعبه اصفهان.

تلفن و دورنگار: ۵-۸۰۰۱۳۲۲۰۳۱

مراکزپخش: اصفهان، تلفن: ۳۷۰۳۲۲۲۰۳۱؛ قم، تلفن و دورنگار:

۳۷۷۴۴۲۶؛ تهران، تلفن: ۶۶۹۵۱۵۳۴

وبسایت: <http://www.Morsalat.ir/Nashr>

پست الکترونیک: Nashr.disf@zte.ir

سرشناسه:	حبیب‌اللهی، مهدی، ۱۳۵۰-
عنوان و نام پدیدآور:	کاربردشناسی جمله‌های مشابه در قرآن کریم / مهدی حبیب‌اللهی
مشخصات نشر:	اصفهان: دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، شعبه استان اصفهان، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری:	۴۷۶ ص.
فروست:	مجموعه پژوهش‌های قرآنی؛ ۷. کاربردشناسی جمله‌های مشابه در قرآن کریم؛ ۶.
شابک:	ISBN: 978-622-6152-07-5
وضعیت فهرست‌نویسی:	فیا
یادداشت:	کتابنامه: ص. ۴۷۴.
موضوع:	قرآن -- مسائل لغوی
موضوع:	Quran -- Language, Style
موضوع:	قرآن -- بررسی و شناخت
موضوع:	Quran -- Surveys
شناسه افزوده:	دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، شعبه استان اصفهان
رده‌بندی کنگره:	BP ۸۲/۲/ح ۲ک۲ ۱۳۹۷
رده‌بندی دیوبی:	۲۹۷/۱۵۳
شماره کتابشناسی ملی:	۵۴۶۹۴۴۳

فهرست مطالب

۳۳		سخنی با خواننده
۳۵		درآمد

بخش اول: ساختار نظری تحقیق

فصل اول: چستی کاربردشناسی

۴۷		مقدمه
۴۹		کاربردشناسی
۴۹		۱. چارلز موریس
۵۱		۲. کارناپ
۵۱		۳. گازدر
۵۲		۴. لوینسون
۵۲		۵. کاپلان
۵۲		۶. جورج یول
۵۳		۷. تعریف کاربردشناسی در فرهنگ نامه های تخصصی
۵۳		نتیجه و بررسی
۵۴		۱. پاره گفتار، جمله و گزاره
۵۴		۲. امکان تداخل سطوح معنایی
۵۵		۳. کاربران زبان یا شرایط بافتی؟

۴. تفاوت رویکرد معناشناسی و کاربردشناسی ۵۶
۵. اقسام کاربردشناسی ۵۸
۶. صورت و نقش در کاربردشناسی ۶۰
- کاربردشناسی در سنت اسلامی ۶۱
۱. اراده جدی، اراده استعمالی ۶۱
۲. مراد استعمالی و دلالت تصویری ۶۲
۳. مراد جدی و دلالت تصدیقیه ۶۲

فصل دوم: معنی، بافت، متن

- چیستی معنا ۶۷
۱. نظریه‌های شیء انگارانه معنا ۶۸
- الف. نظریه ارسطویی ۶۸
- ب. نظریه انگاره‌ای با توجه به روی معنی ۶۹
- ج. نظریه گزاره‌ای ۷۰
۲. نظریه‌های کاربردی و غیرشیء انگارانه ۷۱
- الف. بازی‌های زبانی ویتگنشتاین ۷۱
- ب. معنای گوینده ۷۲
- ج. کارگفت‌ها ۷۳
۳. ماهیت معنا در علوم اسلامی ۷۴
- الف. نظریه‌های کاربردی معنا ۷۴
- ب. نظریه‌های شیء انگارانه معنا ۷۵
۱. وضع برای موجودات خارجی ۷۵
۲. وضع برای امور ذهنی ۷۶
۳. وضع برای نفس طبیعت ۷۷
- بافت ۷۷
- متن ۷۸
- لایه‌های بافتی ۸۰

فصل سوم: بافت درون‌زبانی

روابط هم‌نشینی و جانشینی.....	۸۵
۱. رابطه هم‌نشینی.....	۸۵
معیار روابط هم‌نشین.....	۸۶
۲. رابطه جانشینی یا متداعی.....	۸۸
معیار روابط جانشین.....	۸۸
عناصر بافت درون‌زبانی کاربردشناسی.....	۹۰
۱. ارجاعات.....	۹۱
انواع ارجاعات.....	۹۳
۱. ضمیر.....	۹۳
۲. اسم‌های رفته.....	۹۴
۳. اشارات.....	۹۶
ارجاعات در علوم اسلامی.....	۹۷

فصل چهارم: بافت موقعیت یا برون‌زبانی

مؤلفه‌های بافت موقعیت از دیدگاه دل‌هایمز.....	۱۰۲
۱. محیط و صحنه.....	۱۰۳
۲. شرکت‌کنندگان.....	۱۰۳
۳. هدف‌ها.....	۱۰۳
۴. ترتیب عمل.....	۱۰۳
۵. کلید.....	۱۰۴
۶. ابزارها.....	۱۰۴
۷. هنجارها.....	۱۰۴
۸. سبک کلام.....	۱۰۵
بافت درون‌زبانی و برون‌زبانی در سنت اسلامی.....	۱۰۸
۱. سیاق.....	۱۰۸
معنای لغوی سیاق.....	۱۰۸
سیاق در اصطلاح.....	۱۰۹

- ۱۱۳..... کاربرد سیاق در تفسیر قرآن و کشف مراد جدی
- ۱۱۳..... ۱. تفسیر لغت و توسعه و ضیق کردن معنای کلمات (تبیین مجمل)
- ۱۱۴..... ۲. ترجیح یکی از احتمالات معنایی
- ۱۱۴..... ۳. تخصیص عام و تقیید مطلق
- ۱۱۴..... ۴. تعیین معنای استعاره‌ای
- ۱۱۵..... ۵. تعیین معنای مجازی
- ۱۱۵..... ۶. تعیین معنای کنایه‌ای
- ۱۱۶..... ۷. تعیین مرجع ضمیر
- ۱۱۶..... ۸. فهم کلمه یا جمله محذوف
- ۱۱۷..... ۹. تعیین صحت و سقم اسباب نزول
- ۱۱۷..... ۲. قرائن پیوسته غیر لغوی
- ۱۱۸..... الف. فضاء نزول
- ۱۱۸..... ب. ویژگی‌های دینداری و محاسب
- ۱۱۸..... ج. مقام سخن
- ۱۱۸..... د. لحن کلام

فصل پنجم: باف پیش فرض و پیش زمینه

- ۱۲۲..... ازپیش‌انگاری
- ۱۲۶..... انواع ازپیش‌انگاری
- ۱۲۶..... ۱. ازپیش‌انگاری وجودی
- ۱۲۷..... ۲. ازپیش‌انگاری واقعیت‌پذیر
- ۱۲۸..... ۳. ازپیش‌انگاری واژگانی
- ۱۲۸..... تفاوت پیش‌انگاشت و واژگانی با ازپیش‌انگاری واقعیت‌پذیر
- ۱۲۹..... ۴. ازپیش‌انگاری ساختاری
- ۱۳۰..... ۵. ازپیش‌انگاری واقعیت‌ناپذیر
- ۱۳۰..... استلزام
- ۱۳۲..... تفاوت ازپیش‌انگاری و استلزام
- ۱۳۲..... ۱. تفاوت به لحاظ تعریف

۱۳۳	۲. تحلیل شرایط لازم و کافی
۱۳۳	۳. تغییرناپذیری نفی
۱۳۳	۴. توجه به شرایط صدق
۱۳۵	پیش‌زمینه‌ها، اطلاعات دایرةالمعارفی
۱۳۶	لایة پیش‌فرض و پیش‌زمینه در سنت اسلامی
۱۳۶	۱. دلالت
۱۳۷	اقسام معنا
۱۳۹	۱. ملوک
۱۳۹	منطوق صریح
۱۴۰	منطق غیر صریح
۱۴۱	اقسام دلالت التزامی
۱۴۱	اقسام منطوق غیر صریح: دلالت سیاقی؛ دلالت اقتضاء، اشاره و تنبیه
۱۴۱	دلالت اقتضاء
۱۴۲	دلالت تنبیه
۱۴۳	دلالت اشاره
۱۴۳	۲. مفهوم
۱۴۴	مفهوم موافق
۱۴۴	مفهوم مخالف
۱۴۴	دلالت التزامی و مقصود گوینده
۱۴۵	عقلی بودن دلالت التزامی
۱۴۶	دلالت التزامی و اراده گوینده
۱۴۷	حجیت مدالیل التزامی
۱۴۸	تطبیق مؤلفه‌های کاربردشناسی با عناصر موجود در علوم اسلامی
۱۴۹	ازپیش‌انگاری و مفهوم
۱۵۰	ازپیش‌انگاری و لازم حکم
۱۵۲	استلزام و دلالت اقتضاء و تنبیه
۱۵۲	دانش‌های زمینه‌ای در سنت اسلامی

فصل ششم: برون داد بررسی بافتی

۱۵۵	تضمن یا تلویح
۱۵۷	اصل همکاری
۱۵۸	اصل کمیت
۱۵۸	اصل کیفیت
۱۵۸	اصل ربط
۱۵۸	اصل شیوه و روش
۱۶۰	استدلال شونده در استنباط یک تلویح
۱۶۲	تلویح در قرآن کریم
۱۶۵	انواع تلویحات
۱۶۵	۱. تلویح مکاره‌ای یا محاوره‌ای
۱۶۶	۲. تلویحات قراردادی
۱۶۸	نقش بافت در اسناد معانی ضمنی
۱۶۹	مراعات یا تخطی از هر یک از اصول همکاری
۱۷۰	تلویح در سنت اسلامی
۱۷۱	تلویحات و دلالت سیاقی
۱۷۲	مجاز
۱۷۳	کنایه
۱۷۴	استعاره
۱۷۶	کارگفت‌ها (کنش‌های گفتاری)
۱۷۹	کنش بیانی، کنش غیربیانی یا منظورشناختی و کنش پس‌بیانی
۱۸۰	انواع کنش‌های غیربیانی
۱۸۰	کنش‌های غیربیانی آستین
۱۸۱	کنش‌های غیربیانی سرل
۱۸۱	استفاده از نظریه کارگفت در قرآن کریم
۱۸۳	عناصر تمایز کنش‌های غیربیانی
۱۸۴	پاره‌گفتارهای بیانی صریح و ضمنی، کارگفت‌های مستقیم و غیرمستقیم
۱۸۵	کارگفت‌ها در سنت اسلامی

بخش دوم: تحلیل جمله‌های مشابه قرآن بر اساس مؤلفه‌های کاربردشناسی

۱۸۷.....	مقدمه
۱۸۹.....	جدول یا دستگاه طراحی شده برای بررسی آیات مشابه
۱۹۰.....	سازمان‌دهی تحقیق

فصل هفتم: جمله‌های مشابه قرآن و بافت درون‌زبانی (ارجاعات)

۱۹۱.....	انواع ارجاعات
۱۹۲.....	اسم اشاره
۱۹۳.....	نمود ۱۰: آیه ۲۵۲؛ آل عمران: ۱۰۸؛ جاثیه: ۶
۱۹۳.....	توضیح اشتراك و اختلاف آیات
۱۹۴.....	تحلیل آیات
۱۹۴.....	آیات سوره بقره
۱۹۴.....	آیات سوره آل عمران
۱۹۵.....	آیات سوره جاثیه
۱۹۵.....	تحلیل بافت‌زبانی
۱۹۵.....	آیه اول
۱۹۶.....	آیه دوم
۱۹۶.....	آیه سوم
۱۹۷.....	تحلیل بافت موقعیت
۱۹۷.....	آیه اول
۱۹۷.....	آیه دوم
۱۹۷.....	آیه سوم
۱۹۸.....	تحلیل پیش‌فرض‌ها و پیش‌زمینه‌ها
۱۹۸.....	تلویحات
۱۹۹.....	کارگفت‌ها
۲۰۱.....	نمونه ۲: مائده: ۴۴؛ مائده: ۴۵؛ مائده: ۴۷
۲۰۱.....	توضیح اشتراك و اختلاف آیات
۲۰۲.....	تحلیل آیات

۲۰۲.....	آیه ۴۴.....
۲۰۲.....	آیه ۴۵.....
۲۰۳.....	آیه ۴۷.....
۲۰۳.....	تحلیل بافت زبانی.....
۲۰۳.....	آیه اول.....
۲۰۳.....	آیه دوم.....
۲۰۴.....	آیه سوم.....
۲۰۴.....	تحلیل بافت موقعیت.....
۲۰۴.....	آیه اول.....
۲۰۵.....	آیه دوم.....
۲۰۵.....	آیه سوم.....
۲۰۶.....	تلویحات.....
۲۰۸.....	ضمائر.....
۲۰۸.....	نمونه ۱: انعام: ۵؛ شعراء: ۱.....
۲۰۸.....	توضیح اشتراک و اختلاف آیات.....
۲۰۹.....	تحلیل آیات.....
۲۰۹.....	آیات سوره انعام.....
۲۰۹.....	آیات سوره شعراء.....
۲۱۰.....	تحلیل بافت زبانی.....
۲۱۰.....	آیه اول.....
۲۱۰.....	آیه دوم.....
۲۱۱.....	تحلیل بافت موقعیت.....
۲۱۱.....	آیه اول.....
۲۱۲.....	آیه دوم.....
۲۱۲.....	تحلیل پیش فرض ها/پیش زمینه ها.....
۲۱۲.....	کارگفت ها.....
۲۱۴.....	نمونه ۲: بقره: ۱۶۲؛ بقره: ۲۷۴.....
۲۱۴.....	توضیح اشتراک و اختلاف آیات.....

۲۱۴	تحلیل آیات
۲۱۴	آیه ۲۶۲
۲۱۵	آیه ۲۷۴
۲۱۶	تحلیل بافت زبانی
۲۱۶	آیه اول
۲۱۶	آیه دوم
۲۱۷	تحلیل بافت موقعیت
۲۱۷	آیه اول
۲۱۷	آیه دوم
۲۱۸	تحلیل پیش زمینه ها
۲۱۸	آیه اول
۲۱۸	آیه دوم
۲۱۹	پیش زمینه ها
۲۱۹	آیات تأییدکننده پذیرش اتفاق
۲۲۰	روایات تأییدکننده پذیرش اتفاق غیرمسلم
۲۲۰	تلویحات
۲۲۰	آیه دوم
۲۲۱	کارگفت ها
۲۲۳	نمونه ۳: انعام: ۲۵؛ یونس: ۴۲
۲۲۳	توضیح اشتراک و اختلاف آیات
۲۲۳	پیش زمینه
۲۲۴	تحلیل آیات
۲۲۴	آیات سوره انعام
۲۲۴	آیات سوره یونس
۲۲۵	تحلیل بافت زبانی
۲۲۵	آیه اول
۲۲۵	آیه دوم
۲۲۶	تحلیل بافت موقعیت

۲۲۶	آیه‌اول
۲۲۶	آیه‌دوم
۲۲۷	تلویحات
۲۲۷	کارگفت‌ها
۲۲۹	نمونه ۴: آل عمران: ۴۹؛ مائده: ۱۱۰
۲۲۹	توضیح اشتراک و اختلاف آیات
۲۲۹	تحلیل آیات
۲۲۹	آیات سوره آل عمران
۲۳۰	آیات سوره مائده
۲۳۰	تحلیل بافت زبانی
۲۳۰	آیه اول
۲۳۱	آیه دوم
۲۳۱	تحلیل بافت موقعیت
۲۳۱	آیه اول
۲۳۲	آیه دوم
۲۳۲	کارگفت‌ها
۲۳۵	نمونه ۵: صافات: ۱۷۴ و ۱۷۵؛ صافات: ۱۷۸ و ۱۷۹
۲۳۵	توضیح اشتراک و اختلاف آیات
۲۳۵	تحلیل آیات
۲۳۶	تحلیل بافت زبانی
۲۳۶	آیه اول
۲۳۶	آیه دوم
۲۳۶	تحلیل بافت موقعیت در هر دو آیه
۲۳۸	تلویحات
۲۳۸	کارگفت‌ها
۲۴۰	نمونه ۶: آل عمران: ۸۶؛ توبه: ۷۴
۲۴۰	توضیح اشتراک و اختلاف آیات
۲۴۰	تحلیل بافت موقعیت

۲۴۰	آیه اول
۲۴۱	آیه دوم
۲۴۳	تحلیل پیش فرض ها / پیش زمینه ها
۲۴۵	اسم معرفه به الف و لام
۲۴۵	نمونه ۱: بقره: ۲۳۴؛ بقره: ۲۴۰
۲۴۵	توضیح اشتراک و اختلاف آیات
۲۴۶	تحلیل آیات
۲۴۶	آیه ۲۲۴
۲۴۶	آیه ۲۴۰
۲۴۷	تحلیل بافت زبانی
۲۴۷	آیه اول
۲۴۷	آیه دوم
۲۴۸	تحلیل بافت موقعیت
۲۴۸	آیه اول
۲۴۸	آیه دوم
۲۵۱	نمونه ۲: آل عمران: ۹۴؛ یونس: ۱۷
۲۵۱	توضیح اشتراک و اختلاف آیات
۲۵۱	تحلیل آیات
۲۵۱	آیات سوره آل عمران
۲۵۲	آیات سوره یونس
۲۵۲	تحلیل بافت زبانی
۲۵۲	آیه اول
۲۵۲	آیه دوم
۲۵۳	تحلیل بافت موقعیت
۲۵۳	آیه اول
۲۵۳	آیه دوم
۲۵۶	نمونه ۳: مریم: ۱۵؛ مریم: ۳۳
۲۵۶	توضیح اشتراک و اختلاف آیات

۲۵۶.....	تحلیل بافت زبانی
۲۵۶.....	آیهٔ اوّل
۲۵۷.....	آیهٔ دوم
۲۵۷.....	تحلیل بافت موقعیت
۲۵۷.....	آیهٔ اوّل
۲۵۷.....	آیهٔ دوم
۲۵۸.....	تلویحات
۲۵۸.....	کارگفت‌ها
۲۶۰.....	نمونهٔ ۱، بقره: ۱؛ آل عمران: ۱۱۲.....
۲۶۰.....	توضیح اشتراک و اختلاف آیات
۲۶۰.....	تحلیل آیات
۲۶۰.....	سورهٔ بقره
۲۶۱.....	سورهٔ آل عمران
۲۶۱.....	تحلیل بافت زبانی
۲۶۱.....	آیهٔ اوّل
۲۶۲.....	آیهٔ دوم
۲۶۲.....	تحلیل بافت موقعیت
۲۶۲.....	آیهٔ اوّل
۲۶۳.....	آیهٔ دوم
۲۶۴.....	تلویحات
۲۶۴.....	کارگفت‌ها
۲۶۶.....	روابط هم‌نشین و جانشین
۲۶۶.....	توضیح اشتراک و اختلاف آیات
۲۶۶.....	تحلیل آیات
۲۶۶.....	آیات سورهٔ بقره
۲۶۷.....	آیات سورهٔ مائده
۲۶۷.....	تحلیل بافت زبانی
۲۶۸.....	تحلیل بافت موقعیت

آیهٔ اوّل	۲۶۸
آیهٔ دوم	۲۶۸
تحلیل پیش فرض ها / پیش زمینه ها	۲۶۹
نتیجه گیری	۲۷۱
تأیید دست آوردها و نکته سنجی های دانشمندان اسلامی	۲۷۱
پاسخ به شبهات	۲۷۲
کشف لایه های معنایی و عوالم وجودی	۲۷۲
نگرش سیستم و جامع	۲۷۳

فصل هشتم: جمله های مشابه قرآن و بافت پیش زمینه

از پیش انگاری	۲۷۵
الف) پیش انگاشت وجودی	۲۷۶
نمونه ۱: الشعراء: ۱۷۷؛ الشعراء: ۱۴۴؛ الشعراء: ۱۶۱	۲۷۶
توضیح اشتراک و اختلاف آیات	۲۷۷
تحلیل آیات	۲۷۷
پیش زمینه	۲۷۷
نمونه ۲: صف: ۵؛ صف: ۶	۲۸۰
توضیح اشتراک و اختلاف آیات	۲۸۰
تحلیل آیات	۲۸۰
نمونه ۳: بقره: ۱۵؛ اعراف: ۲۰۲	۲۸۱
توضیح اشتراک و اختلاف آیات	۲۸۱
تحلیل آیات	۲۸۱
آیات سوره بقره	۲۸۱
آیات سوره اعراف	۲۸۲
تحلیل بافت زبانی	۲۸۲
آیهٔ اوّل	۲۸۲
آیهٔ دوم	۲۸۲
تحلیل پیش فرض ها / پیش زمینه ها	۲۸۳

- ب) پیش‌انگاشت واژگانی ۲۸۵
- نمونه ۱: انعام: ۱۵۱؛ اسراء: ۳۱ ۲۸۵
- توضیح اشتراک و اختلاف آیات ۲۸۵
- تحلیل آیات ۲۸۶
- آیات سوره انعام ۲۸۶
- آیات سوره اسراء ۲۸۶
- تحلیل بافت زبانی ۲۸۷
- آیه اول ۲۸۷
- آیه دوم ۲۸۷
- تحلیل پیش‌فرض‌ها/پیش‌زمینه‌ها ۲۸۸
- ج) پیش‌انگاشت ساختاری ۲۹۰
- ساختارهای تأکیدی ۲۹۰
- نمونه ۱: انعام: ۷۸؛ زخرف: ۲۶ ۲۹۰
- توضیح اشتراک و اختلاف آیات ۲۹۱
- تحلیل آیات ۲۹۱
- آیات سوره انعام ۲۹۱
- آیات سوره زخرف ۲۹۲
- تحلیل بافت زبانی ۲۹۲
- آیه اول ۲۹۲
- آیه دوم ۲۹۲
- تحلیل بافت موقعیت ۲۹۳
- آیه اول ۲۹۳
- آیه دوم ۲۹۳
- تحلیل پیش‌فرض‌ها/پیش‌زمینه‌ها ۲۹۴
- تلویحات ۲۹۵
- کارگفت‌ها ۲۹۵
- نمونه ۲: طه: ۱۵؛ غافر: ۵۹ ۲۹۷
- توضیح اشتراک و اختلاف آیات ۲۹۷

۲۹۷	تحلیل آیات
۲۹۷	آیات سوره طه
۲۹۷	آیات سوره غافر
۲۹۸	تحلیل بافت زبانی
۲۹۸	آیه اول
۲۹۸	آیه دوم
۲۹۸	تحلیل بافت موقعیت
۲۹۸	آیه اول
۲۹۹	آیه دوم
۲۹۹	تحلیل پیش فرض ها / پیش زمینه ها
۲۹۹	تلویحات
۳۰۰	کارگفت ها
۳۰۲	استلزام
۳۰۲	نمونه ۱: آل عمران: ۱۳۳؛ حدید: ۲۱
۳۰۲	توضیح اشتراک و اختلاف آیات
۳۰۲	تحلیل آیات
۳۰۲	سوره آل عمران
۳۰۳	سوره حدید
۳۰۳	تحلیل بافت زبانی
۳۰۳	آیه اول
۳۰۴	آیه دوم
۳۰۴	تحلیل بافت موقعیت
۳۰۴	آیه اول
۳۰۵	آیه دوم
۳۰۶	تحلیل پیش فرض ها / پیش زمینه ها
۳۰۶	تلویحات
۳۰۷	کارگفت ها
۳۰۹	نمونه ۲: مائده: ۱۳؛ مائده: ۴۱

۳۰۹	توضیح اشتراک و اختلاف آیات
۳۰۹	تحلیل آیات
۳۰۹	آیه ۱۳
۳۱۰	آیه ۴۱
۳۱۰	تحلیل بافت زبانی
۳۱۰	آیه اول
۳۱۱	آیه دوم
۳۱۱	تحلیل پیش فرض‌ها/پیش زمینه‌ها
۳۱۳	نتیجه‌گیری
۳۱۳	استفاده حداکری از حداقل الفاظ
۳۱۴	اهمیت صفت‌ها و ساختارهای اضافه در قرآن
۳۱۵	لزوم توجه به مدالیل التزامی در قرآن
۳۱۵	استنباط معانی جدید از ساختارهای التزامی
۳۱۶	مدالیل التزامی ساختارهای صرفی و نحوی

فصل نهم: جمله‌های مشابه قرآن و تلویحات

۳۱۷	اصل کمیت
۳۱۸	نمونه ۱: قصص ۶۰؛ شوری ۳۶
۳۱۸	توضیح اشتراک و اختلاف آیات
۳۱۹	تحلیل آیات
۳۱۹	آیات سوره قصص
۳۲۰	آیات سوره شوری
۳۲۰	تحلیل بافت زبانی
۳۲۰	آیه اول
۳۲۰	آیه دوم
۳۲۱	تحلیل بافت موقعیت
۳۲۱	آیه اول
۳۲۱	آیه دوم

۳۲۲.....	تلویحات
۳۲۳.....	کارگفت‌ها
۳۲۵.....	نمونهٔ ۲: توبه: ۹۴؛ توبه: ۱۰۵.....
۳۲۵.....	توضیح اشتراک و اختلاف آیات
۳۲۵.....	تحلیل آیات
۳۲۵.....	آیه ۱۰۵.....
۳۲۶.....	آیه ۱۰۵.....
۳۲۷.....	تحلیل بافت زبانی
۳۲۷.....	آیه اول
۳۲۷.....	آیه دوم
۳۲۷.....	تحلیل بافت موقه
۳۲۷.....	آیه اول
۳۲۸.....	آیه دوم
۳۲۹.....	تحلیل پیش فرض‌ها/پیش زمینه‌ها
۳۲۹.....	تلویحات
۳۳۰.....	کارگفت‌ها
۳۳۲.....	نمونهٔ ۳: بقره: ۸۰؛ آل عمران: ۲۴.....
۳۳۲.....	توضیح اشتراک و اختلاف آیات
۳۳۲.....	تحلیل پیش فرض‌ها/پیش زمینه‌ها
۳۳۳.....	تحلیل آیات
۳۳۳.....	آیات سورهٔ بقره
۳۳۴.....	آیات سورهٔ آل عمران
۳۳۴.....	تلویحات
۳۳۷.....	اصل ربط
۳۳۸.....	نمونهٔ ۱: بقره: ۱۰۷؛ مائده: ۴۰.....
۳۳۸.....	توضیح اشتراک و اختلاف آیات
۳۳۸.....	تحلیل آیات
۳۳۸.....	آیات سورهٔ بقره

۳۳۹	آیات سوره مائده
۳۳۹	تحلیل بافت زبانی
۳۳۹	آیه اول
۳۴۰	آیه دوم
۳۴۰	تحلیل بافت موقعیت
۳۴۰	آیه اول
۳۴۱	آیه دوم
۳۴۱	تحلیل پیش فرض‌ها / پیش زمینه‌ها
۳۴۲	تلویحات
۳۴۳	کارگفت‌ها
۳۴۵	نمونه ۲: ابراهیم ۳۳: ۱۸؛ ن ۱۸
۳۴۵	توضیح اشتراک و اختلاف آیات
۳۴۵	تحلیل آیات
۳۴۵	آیات سوره ابراهیم
۳۴۵	آیات سوره نحل
۳۴۶	تحلیل بافت زبانی
۳۴۶	تلویحات
۳۴۷	کارگفت‌ها
۳۴۹	نمونه ۳: انعام ۱۵۲؛ اعراف ۴۲؛ مؤمنون ۶۲
۳۴۹	توضیح اشتراک و اختلاف آیات
۳۵۰	تحلیل آیات
۳۵۰	آیات سوره انعام
۳۵۰	آیات سوره اعراف
۳۵۰	آیات سوره مؤمنون
۳۵۱	تحلیل بافت زبانی
۳۵۱	تحلیل بافت موقعیت
۳۵۱	آیه اول
۳۵۱	آیه دوم

۳۵۲.....	آیه سوم
۳۵۲.....	تلویحات
۳۵۴.....	کارگفت ها
۳۵۷.....	اصل شیوه بیان
۳۵۸.....	نمونه ۱: هود: ۲۹؛ هود: ۵۱
۳۵۸.....	توضیح اشتراک و اختلاف آیات
۳۵۹.....	تحلیل آیات
۳۵۹.....	آیه ۲۱
۳۵۹.....	آیه ۵۱
۳۵۹.....	تحلیل بافت زبانی
۳۵۹.....	آیه اول
۳۶۰.....	آیه دوم
۳۶۰.....	تحلیل بافت موقعیت
۳۶۰.....	آیه اول
۳۶۰.....	آیه دوم
۳۶۱.....	تلویحات
۳۶۴.....	نمونه ۲: هود: ۷۷؛ عنکبوت: ۳۳
۳۶۴.....	توضیح اشتراک و اختلاف آیات
۳۶۴.....	تحلیل پیش فرض ها / پیش زمینه ها
۳۶۵.....	تحلیل آیات
۳۶۵.....	آیات سوره عنکبوت
۳۶۶.....	آیات سوره هود
۳۶۸.....	نمونه ۳: تغابن: ۹؛ طلاق: ۱۱
۳۶۸.....	توضیح اشتراک و اختلاف آیات
۳۶۸.....	تحلیل آیات
۳۶۸.....	آیات سوره تغابن
۳۶۹.....	آیات سوره طلاق
۳۶۹.....	تحلیل بافت زبانی

۳۶۹.....	آیهٔ اوّل
۳۷۰.....	آیهٔ دوم
۳۷۰.....	تحلیل بافت موقعیت
۳۷۰.....	آیهٔ اوّل
۳۷۰.....	آیهٔ دوم
۳۷۱.....	تحلیل پیش فرض‌ها / پیش زمینه‌ها
۳۷۱.....	تلویحات
۳۷۱.....	کارگفت‌ها
۳۷۳.....	نمونهٔ ۴: مراف ۶۰؛ هود: ۲۷
۳۷۳.....	توضیح اشتراک و اختلاف آیات
۳۷۳.....	تحلیل آیات
۳۷۴.....	تحلیل بافت زبانی
۳۷۴.....	تحلیل بافت موقعیت
۳۷۴.....	آیهٔ اوّل
۳۷۵.....	آیهٔ دوم
۳۷۵.....	تحلیل پیش فرض‌ها / پیش زمینه‌ها
۳۷۶.....	تلویحات
۳۷۸.....	نمونهٔ ۵: مائده: ۲۰؛ ابراهیم: ۶
۳۷۸.....	توضیح اشتراک و اختلاف آیات
۳۷۸.....	تحلیل آیات
۳۷۸.....	آیات سورۀ مائده
۳۷۸.....	آیات سورۀ ابراهیم
۳۷۹.....	تحلیل بافت زبانی
۳۷۹.....	تحلیل بافت موقعیت
۳۷۹.....	آیهٔ اوّل
۳۸۰.....	آیهٔ دوم
۳۸۰.....	تلویحات
۳۸۰.....	کارگفت‌ها

۳۸۲.....	نمونه ۶: آل عمران: ۱۵۷؛ آل عمران: ۱۵۸.....
۳۸۲.....	توضیح اشتراک و اختلاف آیات.....
۳۸۳.....	تحلیل آیات.....
۳۸۳.....	تحلیل بافت زبانی.....
۳۸۴.....	آیه دوم.....
۳۸۴.....	تحلیل بافت موقعیت.....
۳۸۵.....	تلویحات.....
۳۸۶.....	کارگفت‌ها.....
۳۸۸.....	نمونه ۱۰: مائده: ۱۸؛ مائده: ۴۰.....
۳۸۸.....	توضیح اشتراک و اختلاف آیات.....
۳۸۸.....	تحلیل پیسر رضی ۱۰/۱۰ پیش زمینه‌ها.....
۳۸۹.....	تحلیل آیات.....
۳۹۰.....	نمونه ۸: فاتحه: ۲؛ جائیه: ۲.....
۳۹۰.....	توضیح اشتراک و اختلاف آیات.....
۳۹۱.....	تحلیل کلی آیات.....
۳۹۱.....	آیات سوره جائیه.....
۳۹۲.....	تحلیل بافت زبانی.....
۳۹۲.....	سوره جائیه.....
۳۹۲.....	تحلیل بافت موقعیت.....
۳۹۲.....	تلویحات.....
۳۹۳.....	کارگفت‌ها.....
۳۹۵.....	نمونه ۹: بقره: ۷؛ جائیه: ۲۳.....
۳۹۵.....	توضیح اشتراک و اختلاف آیات.....
۳۹۵.....	تحلیل آیات.....
۳۹۵.....	آیات سوره بقره.....
۳۹۶.....	آیات سوره جائیه.....
۳۹۶.....	تحلیل بافت زبانی.....
۳۹۶.....	آیه اول.....

۳۹۷	آیه دوم
۳۹۷	تحلیل پیش فرض‌ها / پیش زمینه‌ها
۳۹۸	تلویحات
۳۹۸	نتیجه
۴۰۱	نتیجه‌گیری
۴۰۲	ضرورت توجه بیشتر به تلویح در تفسیر قرآن
۴۰۲	معانی ضمنی در حروف زائد
۴۰۳	معانی ضمنی در اوزان مفرد و جمع
۴۰۳	معانی ضمنی در فواصل آیات
۴۰۳	معانی ضمنی در کلمات و ساختارهای مهجور
۴۰۴	اطناب و معنای ضایعی

فصل دهم: افعال گفتاری

۴۰۶	نمونه ۱: بقره: ۳۴؛ کهف: ۵۰
۴۰۶	توضیح اشتراک و اختلاف آیات
۴۰۶	تحلیل آیات
۴۰۶	آیات سوره بقره
۴۰۷	آیات سوره کهف
۴۰۷	تحلیل بافت موقعیت
۴۰۷	آیه اول
۴۰۷	آیه دوم
۴۰۸	تلویحات
۴۰۸	کارگفت‌ها
۴۱۰	نمونه ۲: نساء: ۷۹؛ نساء: ۱۶۶؛ فتح: ۲۸
۴۱۰	تحلیل آیات
۴۱۲	تحلیل بافت زبانی
۴۱۲	آیه اول
۴۱۲	آیه دوم

۴۱۲	تحلیل بافت موقعیت
۴۱۲	آیه اول
۴۱۳	آیه دوم
۴۱۴	آیه سوم
۴۱۴	تلویحات
۴۱۵	کارگفت ها
۴۱۷	نمونه ۳: نساء: ۱۳؛ نساء: ۱۴
۴۱۷	توضیح اشتراک و اختلاف آیات
۴۱۷	تحلیل بافت زبانی
۴۱۸	تحلیل بافت موقعیت
۴۱۸	تحلیل پیش فرض ها / سرنه ها
۴۱۹	تلویحات
۴۲۰	کارگفت ها
۴۲۲	نمونه ۴: نساء: ۱۴۹ / نساء: ۴۳ / نساء: ۹۹
۴۲۲	توضیح اشتراک و اختلاف آیات
۴۲۲	تحلیل آیات
۴۲۳	تحلیل بافت زبانی
۴۲۳	تحلیل بافت موقعیت
۴۲۴	تلویحات
۴۲۴	کارگفت ها
۴۲۶	نمونه ۵: بقره: ۱۹۳ / انفال: ۳۹
۴۲۶	توضیح اشتراک و اختلاف آیات
۴۲۶	تحلیل آیات
۴۲۷	تحلیل بافت زبانی
۴۲۷	آیه اول
۴۲۸	آیه دوم
۴۲۸	تحلیل بافت موقعیت
۴۲۸	آیه اول

۴۲۹	آیه دوم
۴۳۰	تلویحات
۴۳۰	کارگفت‌ها
۴۳۲	نمونه ۶: آل عمران: ۱۸۵/ انبیاء: ۳۵/ عنکبوت: ۵۷
۴۳۲	توضیح اشتراک و اختلاف آیات
۴۳۲	تحلیل آیات
۴۳۳	تحلیل بافت زبانی
۴۳۳	آیه اول
۴۳۴	آیه دوم
۴۳۴	آیه سوم
۴۳۴	تحلیل بافت موقعیت
۴۳۴	آیه اول
۴۳۵	آیه دوم
۴۳۵	آیه سوم
۴۳۶	تلویحات
۴۳۶	کارگفت‌ها
۴۳۸	نمونه ۷: صافات: ۸۵/ شعراء: ۷۰
۴۳۸	توضیح اشتراک و اختلاف آیات
۴۳۸	تحلیل آیات
۴۳۸	آیات سوره صافات
۴۳۸	آیات سوره شعراء
۴۳۹	تحلیل بافت زبانی
۴۳۹	تحلیل بافت موقعیت
۴۳۹	آیه اول
۴۴۰	آیه دوم
۴۴۰	تلویحات
۴۴۱	کارگفت‌ها
۴۴۳	نمونه ۸: آل عمران: ۱۸۴/ فاطر: ۲۵

۴۴۳	توضیح اشتراک و اختلاف آیات
۴۴۳	تحلیل آیات
۴۴۳	آیات سوره آل عمران
۴۴۴	آیات سوره فاطر
۴۴۴	تحلیل بافت زبانی
۴۴۴	آیه اول
۴۴۵	آیه دوم
۴۴۵	تحلیل بافت موقعیت
۴۴۵	آیه اول
۴۴۶	آیه دوم
۴۴۶	تلویحات
۴۴۶	کارگفت ها
۴۴۸	نمونه ۹: فتح ۴ / فتح ۷
۴۴۸	توضیح اشتراک و اختلاف آیات
۴۴۸	تحلیل آیات
۴۴۸	آیه ۴ سوره فتح
۴۴۹	آیه ۷ سوره فتح
۴۴۹	تحلیل بافت زبانی
۴۴۹	آیه اول
۴۴۹	آیه دوم
۴۵۰	تحلیل بافت موقعیت
۴۵۰	آیه اول
۴۵۰	آیه دوم
۴۵۱	تلویحات
۴۵۱	کارگفت ها
۴۵۳	نتیجه گیری
۴۵۳	نگاه کارگفتی، کاربردی کردن قرآن
۴۵۳	کارگفت، شایع ترین مؤلفه

۴۵۴	 ظرفیت نظریه کارگفت برای تحلیل قصص قرآنی
۴۵۴	 ضرورت ترسیم نظام کارگفتی آیات قرآن
۴۵۵	 استنباط احکام فقهی با کاربست نظریه کارگفت
۴۵۵	 نتایج و پیشنهادها
۴۵۵	 الف) دست‌آوردهای نظری؛
۴۵۵	 ۱. ترسیم نظام معنایی
۴۵۷	 ۲. تطبیق مباحث مطرح در زبان‌شناسی با موضوعات مشابه در علوم اسلامی
۴۶۰	 ۳. تفاوت این اثر از کارهای مشابه
۴۶۱	 ب) دست‌آوردهای عملی
۴۶۱	 ۱. نگرش سه‌گانه می‌و جامع
۴۶۱	 ۲. تأیید دست‌آوردها و نکته‌سنجی‌های سنت اسلامی
۴۶۲	 ۳. دست‌یابی به حدیث ذیعی و تازه
۴۶۴	 ۴. پاسخ به شبهات
۴۶۴	 پیشنهادها
۴۶۷	 منابع و مآخذ

سخنی با خوانندگان

قرآن کریم به انسداد مسلمانان، معجزه جاوید اسلام است و به لحاظ بلاغی و زیبایی های متنی و ادبی در اوج قرار دارد. و از صفات دیگر، لایه های معنایی متعدد دارد و از زبان ویژه ای بهره مند است. در چنین کتابی قطعاً "لحاظ ربی" مکرر، حکمت و دلیلی دارند. همچنین وجود برخی از تفاوت های اندک و جابه جایی ها، جزئی از آیات مشابه از روی تصادف یا تسامح نیستند.

هدف در این پژوهش، کشف و تبیین مراد جدی آیات متشابه لفظی است؛ به این معنا که تبیین مراد استعمالی و تفاوت های معنایی در سطح معنای لغوی واژه ها و تعبیر با استفاده از لغت نامه ها و قواعد ادبی و معناشناسی منظور نیست؛ بلکه هدف، ترسیم معنای کاربردی و عملی آیه ها با توجه به وضعیت مخاطبان، اوضاع زمانی و مکانی و قرائن زبانی هر کدام از آیات است و به همین دلیل، در این پژوهش به سراغ دانش کاربردی رفته ایم که متکفل بررسی این جنبه از زبان است.

بر همین اساس، نگاه کاربردشناسانه به آیات قرآن و استفاده از معنا سنجی که در این رویکرد برای شناسایی مقصود گوینده معرفی شده و در نهایت استفاده از آن برای تمایز قائل شدن میان جمله های به ظاهر شبیه قرآن، در سنت اسلامی نیز سابقه دارد. می توانیم بگوییم که کاربردشناسی نص به نظر مفسران مسلمان، هسته اصلی فعالیت های تفسیری را تشکیل می دهد و همه فعالیت های تفسیری برای دست یافتن به مراد جدی خداوند انجام می شود. بر اساس تحلیل های دانشمندان مسلمان، علی رغم اینکه متن دارای هویتی مستقل از نویسنده است، ولی از آنجا که دلالت در حقیقت، فعل نویسنده یا گوینده است، او سبب ساز اصلی دلالت بوده و الفاظ را برای حکایت از معانی خاصی به کار می گیرد. افزون بر این، دلالت پدیده ای فردی نیست، بلکه زبان پدیده ای اجتماعی و جمعی است؛ از این رو، دلالت نیز در بافت اجتماعی و جمعی پیدا می شود و هرگز مهار دلالت از دست کاربران خارج نمی شود.

از جمله اهداف ذکر شده برای این کتاب، پاسخ‌گویی به برخی از شبهات مطرح شده درباره قرآن است. به نظر می‌رسد براساس نتایج به دست آمده برخی از این شبهات قابل پاسخ‌گویی باشد:

۱. تعبیرهای متفاوت قرآن در بیان معارف به ظاهر واحد، دارای حکمت و رازهایی است که حتی با قرائن زبانی و مورد پذیرش دانشمندان غربی قابل شناسایی است.

۲. برخلاف دیدگاه برخی از متشرقان غربی که قرآن را متنی غیرمنسجم و ناسازوار معرفی می‌کنند، این پژوهش به‌ویژه در بخش تلویحات نشان داد که تناسب‌گریزی ظاهری آیات قرآن حتی با ملاک‌های خود غربی‌ها قابل توجیه و منجر به استخراج معانی تازه می‌شود.

۳. این پژوهش نشان داد که نکته‌های ظریف عبارات قرآنی در حد جابه‌جا شدن کلمات یا اضافه شدن یک حرف از روی حکمت و دلیل بوده و موجب تفاوت معنایی می‌گردد و این نشان‌دهندهٔ منظر بودن این کتاب است.

۴. به‌کارگیری این روش دربارهٔ قصه‌های قرآنی که بیشترین انتقاد را از طرف برخی غربی‌ها به دنبال داشته موجب ترسیم عکس‌المنتهی عبارات‌های هربار بیان قصه گردیده و شبهه تکراری حاصل و پراکنده قصه‌های قرآن را - که می‌کند -

۵. با داشتن نگاه کارگفتی قرآن در بردی کردن آیات قرآن و استخراج حداکثری معانی از آن‌ها، می‌توان شبههٔ جامع و کافی نبودن قرآن را بی‌اثر و زایل کرد. امروز بشری را پاسخ داد. در این تحقیق، حدود ۱۰۰ آیه از آیات متشابه لفظی را با توجه به ویژگی زبانی و معنایی آیه، بررسی نموده و آن‌ها را درون جدول طراحی شده قرار داده‌ام.

در اینجا لازم است از زحمات محقق و پژوهشگر ارجمند جناب آقای دکتر مهدی حبیب‌اللهی که با تلاش‌های وافر، رسالهٔ دکتری خویش را در کتاب‌های اثرپیش رو تقدیم شما گرامیان کرده است و همچنین حجت‌الاسلام والمسلمین جناب آقای دکتر عبدالرسول احمدیان، رئیس محترم پژوهشکدهٔ الهیات و خانواده و مدیر انتشارات جناب آقای یدالله جنتی و دیگر همکارانی که در به ثمر نشستن این اثر نقش داشتند، سپاسگزاری کنم.

محمد قطبی جشقانی

رئیس دفتر تبلیغات اسلامی اصفهان